

TREĆI DIO

NAJMLAĐA BRIGADA SLAVONIJE POSTAJE UDARNA

Komesar brigade Pero Kojadinović, u „Brigadiru“ broj 6, je pisao:

„Počela je borba oko Čadavice i Bjelovara. Neprijatelj je osjetio da smo jači za jednu mlađu brigadu. Mladi borci i rukovodioci počeli su dobro. Redale su se borbe za borbama. Osječka napada Piškorevce. Zasjeđu prema Vrpolju drži 4. brigada. Odbijeni su žestoki neprijateljski juriši. Drugovi iz Osječke mirno obavljaju svoj posao. U Piškorevcima imaju puno povjerenje u mladu 4. brigadu. Velika bitka za Našice, 4-ta izvršava zadatak. Neprijatelj bježi iz Našičke Breznice, neće ni da sačeka. 4-ta zasjeda na putu prema Osijeku i to punih šest dana. Svakodnevne borbe sa neprijateljskom pješadijom i s tenkovima, kroz naše linije ne može se neprijatelj probiti. Zatim borba kod Pleternice. Neprijatelj ne može u oslobođenu Požešku kotlinu. 4. brigada razbija i progoni. Posle toga borbe u Daruvarskoj kotlini protiv Cerkeza u Končanici, Zdencima i Brestovcu, osjetili su čerkezi na svojim leđima. Borci 4. brigade tukli su ih nemilosrdno. Neprijatelj je produžio ofanzivu. Teške i krvave borbe na Krndiji i Papuku. Ujedinjeni fašisti Švabe i ustaše sa zloglasnom „Princ Eugen“ divizijom dobili su dobru lekciju na Papuku. Zatim je došla borba na Vučjaku. To je bila prva samostalna akcija mlade Brigade na uporište. „Moramo uspjeti“ bila je parola boraca i rukovodilaca Brigade. . .“

I uspjeh nije izostao, Vučjak je pao. Time su krunisani svi uspjesi brigade za pet mjeseci neprekidne borbe.

A prema evidenciji brigade ti uspjesi petomjesečne borbe bili su sljedeći: oko 2.000 izbačenih iz stroja neprijateljskih vojnika i zaplijenjeno je 200 pušaka, 21 mitraljez, 35.000 pušanih metaka, 523 ručnih bombi, 450 mina za ručni bacač, 88 konja i drugog materijala; uništena su: 2 tenka, 28 kamiona, 4 automobila i 1 top.⁸⁷

Za hrabro držanje u borbi, postignute rezultate u tim borbama, izdržljivost i samoprijegor, za sve ono što su borci i rukovodioci brigade učinili za narod Slavonije, za narodnooslobodilački rat i revoluciju Jugoslavije, Komanda 3. jugoslovenske armije, dodijelila joj je, 4. marta 1945 godine, častan naziv „udarna“.

U depeši 3. armije od 4. marta 1945. piše:

*„Za hrabro držanje, izdržljivost i pokazane uspjehe u poslednjim borbama u Slavoniji, dodjeljujemo 4. brigadi 12. divizije naziv „Udarna“.*⁸⁸

Taj dan su zapamtili svi borci i rukovodioci brigade. Radosti i veselju nije bilo kraja. Evo šta su o tome zabeležile „Novine 12. udarne divizije“ br. 35—36:

„U Badljevini, dana 6. III o. g. održana je svečana proslava prigodom dobivanja časnog naziva 4. udarna brigada. Svečanost priredbi, uz vojsku, prisustvovalo je mnoštvo mještana.

Priredba je otvorena — pjevanjem himne „Hej Slaveni“. Komandant 4. udarne brigade, kapetan N. Doličić iznio je u kratkim potezima historiju mlade Udarne brigade. Prikazao je borbe i uspjehe boraca i rukovodioca Brigade, koji su dali sve od sebe da mlada 4. brigada stane uz bok ostalih brigada 12. udarne divizije...

Oduševljeno klicanje maršalu Titu, Jugoslovenskoj armiji i mladoj Udarnoj brigadi zaorilo se iz stotinu grla na završetku govora druga komandanta. Drug komesar brigade Pero Kojadinović iznio je situaciju na frontovima u svijetu i kod nas. Poslije su slijedile točke programa. Uz pjevački hor brigade nastupila je i kazališna grupa družina Novogradiškog područja, koja je otpjevala nekoliko Zbornih pjesama i odigrala skeč: „Seljakovo june“.

Proslava je završena veselicom“...⁸⁹

Tako su mladi borci — udarnici, proslavili dan kada je brigada postala udarna. Ali, oni su odmah shvatili, da ih dalje čekaju još veći i složeniji zadaci i obaveza da

87 Arhiv VII, a. NOP, k. 42, f. 2, d. 5: štampa.

88 Arhiv VII, a. NOP, k. 215, f. 4, d. 1 (depeša 68/27).

89 Arhiv VII, a. NOP, k. 42, f. 1, d. 10—13.

opravdaju naziv „udarna“. Znali su da njihovi mitraljezi i puške u predstojećim borbama moraju još žešće i nemilosrdnije pucati po neprijatelju.

U REJONU BADLJEVINE U PRVOJ POLOVINI MARTA 1945.

Od večeri 3. marta 1945. godine 4. udarna brigada se razmjestila u rejonu Badljevine, radi odmora, popune i sređivanja nakon teških borbi. Prvi bataljon se razmjestio u dijelu prema s. Kipu; 2. bataljon prema Miljanovcu; 3. bataljon prema Omanovcu, a 4. bataljon prema Popovom salašu. Stab brigade se, sa prištapskim jedinicama, razmjestio na raskršću u Badljevini. Već sjutradan je od štaba 12. udarne divizije primljena zapovijest za postupak u slučaju neprijateljskog napada ,tj. kako sprovesti utvrđivanje i uređenje položaja za odbranu. Odmah se pristupilo organizaciji položaja — kopanju rovova i saobraćajnica u rejonu Badljevine, uz svestranu stručnu pomoć inženjerijske čete, kao i obuci i pripremi svih jedinica brigade za predstojeća dejstva. Tako je proteklo prvih sedam dana boravka brigade u Badljevini. Pored ovih zadataka, brigada je izvršila i sljedeće:

— uputila je vojvođansku četetu u štab 12. udarne divizije (ova četa je tu ostala iz vojvođanskih jedinica pri njihovom povlačenju preko s. Barča, za vrijeme borbi na virovitičkom mostobranu);

— rasformirana je radna četa u 3. bataljonu;

— izvođena je obuka na ruskom naoružanju koje je tada primljeno. U brigadu je došlo 15 vojnika iz vojvođanskih brigada, koji su kao instruktori, podijeljeni po bataljonima, izvodili obuku sa vojnicima na ruskom mitraljezu. Istovremeno je dobijena i izvjesna količina engleskih pušaka i puškomitraljeza, koje su saveznici bacali iz aviona jugoistočno od Badljevine te je i na tom naoružanju vršena obuka sa borcima;

— izvođeno je bojno gađanje iz teškog minobacača;

— u Badljevini je održana još jedna svečanost, pored one o proglašenju brigade udarnom. Pred postrojenom brigadom položilo je zakletvu oko 350 novih boraca koji zbog borbi ovu zakletvu ranije nisu položili;

— izvršen je defile jedinica brigade ispred štaba brigade;

— izvršena je primopredaja dužnosti političkog komesara 3. bataljona (dotadašnji politički komesar bataljona Antun Zivković premješten je u 12. proletersku brigadu, a umjesto njega postavljen je Velimir Lukić iz Osječke brigade);

— za vrijeme boravka i odmora u Badljevini, bataljoni i čete su izdavali džepne i zidne novine, pripremali usmene novine i priređivali priredbe sa narodom okolnih sela;

— održano je više sastanaka sa političkim rukovodiocima, partijskih i skojevskih sastanaka čelija po četama i sastanaka bataljonskih partijskih biroa.⁹⁰

Zapovijest štaba 12. udarne divizije da se 4. brigada prebaci u rejon Virovitice i Suhopolja uslijedila je 4. marta. Štab 4. brigade je izdao svoju zapovijest i cijela brigada je krenula iz Badljevina 10. marta, u 21.00 čas, pravcem: Daruvar — s. Bastaji — s. M. Dapčevica, i razmjestila se: štab brigade u M. Dapčevici, 1. bataljon u s. Lončavici, 2. bataljon u M. Dapčevici, 3 i 4. bataljon u s. Turčević Polje. Brigada je odmah postavila potrebna osiguranja i razvila izviđačku djelatnost.⁹¹

Već sutradan, u 16.00 časova, primljena je nova zapovijest štaba 12. udarne divizije da se brigada vrati u stare baze u Badljevini. Pokret je izvršen istoga dana u 18.00 časova. Do podne 12. marta cijela brigada se ponovo našla u Badljevini. Ovaj nagli povratak brigade izvršen je zbog toga što je neprijatelj zaposjeo Antunovac, Marino Selo i Duhove, pa je brigada morala biti angažovana na zatvaranju pravca: Banova Jaruga — s. Gaj — s. Prekinjska — s. Goveđe Polje — s. Trojeglava — Daruvar.⁹²

Još dok su se bataljoni vraćali u Badljevino (12. marta) usmenim naređenjima bili su orijentisani da, poslije kraćeg odmora, krenu za Trojeglavu, odnosno Goveđe Polje, jer je štab 12. udarne divizije u 21.00 čas naredio da brigada izvrši pokret iz Badljevine za Goveđe Polje. Štab brigade je izdao pismenu zapovijest za izvršenje pokreta

90 Arhiv VII, a. NOP, !k. 887, f. 2, d. 24; k. 42, f. 2, d. 7: štaimpa.

91 Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 1, d. 16.

92 Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 1, d. 17.

i posjedanje položaja. Bataljonima je telefonskim putem naređeno da produže pokret, i to: štabu 4. bataljona iz Govedeg polja u s. Uljanički breg, a 3. bataljonu da iz Trojeglave u s. Brekinjska, gdje treba odmah da posjedne položaje.

Iz zapovijesti štaba 4. brigade bilo je jasno: da su Antunovac, Marino Selo i Duhove posjele neprijateljske jedinice i da 12. udarna divizija (sa tri brigade) zaposjeda položaje na liniji: 4. udarna brigada Brekinjska — Uljanik; Cehoslovačka brigada Uljanik — Hrastovac; 12. proleterska udarna brigada Sokolovac — Dežanovac, sa zadatkom da spriječe prodor neprijatelja ka Daruvaru, unište njegovu živu silu i zarobe plijen.

U okviru tog opšteg zadatka 4. udarna brigada je dobila sledeći zadatak: 1. bataljon da izvrši pokret u s. Kapetanovo Polje u svojstvu brigadne rezerve; 2. bataljon da posjedne položaj u Govedem Polju (kao brigadna rezerva); 3. bataljon da posjedne i uredi položaj (posljednje kuće južnog dijela Brekinjske — 133 — Gornji Lug, te zapadni dio Brekinjske — preko šume za Duhove); 4. bataljon da posjedne i utvrdi položaj Vijenac brdo sjeverno od potoka Stublanca — do potoka Covlovica, gdje će se vezati za Cehoslovačku brigadu; štab brigade se smjestio u Gornjem Polju.⁹³

U početnoj fazi zauzimanja tih položaja uslijedilo je istoga dana, u 14.00 časova, naređenje štaba 12. udarne divizije da se brigada povuče sa tih položaja, i to: 1. bataljon u s. Golubnjak; 2. bataljon u Trojeglavu (južni dio); 3. bataljon u Govede Polje; štab brigade i pomoćne jedinice u Trojeglavu. Štab brigade je odmah telefonom naredio bataljonima da izvrše pokret.

Brigada je na ovim položajima ostala 14. i 15. marta. Tog posljednjeg dana održan je sastanak štaba brigade sa svim političkim rukovodiocima, na kome je prisustvovao komesar divizije Josip Krajačić. Analizirano je taktičenje od 1. do 15. marta, koje je raspisao štab 6. korpusa.⁹⁴ U 4. udarnoj brigadi istakli su se: Ivan Jelaš, komandir prateće čete, Savo Polajnić, vodnik 1. voda 3. čete 2. bataljona i Milan Posavac, nišandžija PT puške.

93 Arhiv VII, a. NOP, te. 887, f. 1, d. 18; Ik. 888, f. 9, d. 3.

94 Arhiv VII, a. NOP, k. 888, f. 9, d. 4.

BORBE KOD TOMASICE I KAJGANE

Stab 12. udarne divizije izdao je 16. marta naređenje da brigada sa svojim jedinicama krene iz pravca Badljevine na nove položaje na liniji sela: Imsovcu — Stražanac — Sokolovac. Uslijedila je zapovijest štaba brigade za izvršenje pokreta i zadatka.

Neprijatelj je očigledno nastupao od Garešnice, a jedinice 12. divizije (12. proleTERSka brigada, Čehoslovačka i 4. udarna brigada), na položajima s. Ilove, trebale su da štite slobodnu teritoriju od upada neprijateljskih snaga. Četvrta udarna brigada je zauzela sljedeći položaj: 1. bataljon je zauzeo položaj na r. Ilovi: sjeverozapadni dio Stražanca do k. 118 (uključno šuma Tukovi — do šume na sjeveroistočnom dijelu Stražanca). Održavao je vezu sa jedinicama 32. divizije 10. korpusa NOVJ u V. Zdenicama i kontrolisao šumu Crni lug; 2. bataljon je zauzeo položaj na liniji: poljski put sjeverno od Zabljaka — k. 118. Bataljon je kontrolisao sela Kajganu i Tomašicu. Vezu je održavao na lijevom krilu sa Čehoslovačkom brigadom, koja je bila na položajima: Zabljak — s. Hrastovac — Ugljanik; 3. bataljon je na maršu iz Govedeg Polja u Brestovac prisustvovao proslavi primanja zastave 12. proleTERSke brigade, a zatim je došao u Imsovcu gdje je bio kao brigadna rezerva; 4. bataljon (samo dvije čete, ostali dio je, takođe, prisustvovao proslavi u Brestovcu sa 3. bataljonom u 12. proleTERSkoj brigadi) došao je u Imsovcu, gdje je zauzeo položaj između 1. i 2. bataljona, a patrole je slao u Tomašicu; štab brigade se sa pomoćnim četama smjestio u Imsovcu.⁹⁵

Odmah se pristupilo organizaciji i posjedanju položaja na liniji: Stražanac — Imsovcu — Sokolovac, koji je služio brigadi nekoliko narednih dana, kao oslonac za aktivna dejstva preko Ilove.

U toku 17. marta bataljoni brigade su se utvrđivali na posjednutim položajima, vršili razne pripreme, čistili oružje i održavali vojničke i partijske sastanke. Noću 17/18. marta, 1. bataljon se prebacio iz Stražanca u Sokolovac, a zatim je uslijedilo naređenje štaba 12. udarne divizije da 4. brigada sa tri bataljona (4. bataljon i širi dio štaba

⁹⁵ Arhiv VII, a. NOP, te. 888, f. 9, d. 5.

brigade sa prištapskim jedinicama ostali su u Imsovcu priteknu u pomoć 10. korpusu NOVJ, radi spriječavanja nadiranja neprijatelja u pravcu Hercegovca i V. Zdenca. Stab brigade je odmah izdao zapovijest za izvršenje naprijed navedenih zadataka, i to:

— 1. bataljon je izvršio pokret ujutro iz Sokolovca za Tomašicu, a već oko 13.00 časova stupio je u borbu sa neprijateljem koji je nadirao na južni dio Tomašice. Neprijatelj (ustaše i Čerkezi, jačine 2—3 čete) je imao namjeru da upadne na slobodnu teritoriju. Borba je trajala sve do navečer, kada je neprijatelj odbačen iz Tomašice i Kajgane u Garešnicu, a bataljon je ostao u Kajgani. Od gubitka je imao jednog poginulog borca;

— 2. bataljon je, takođe, ujutro krenuo iz Sokolovca u pomoć 1. bataljonu, koji je vodio borbu u Tomašici i s. Kajgani. Bataljon je napao neprijatelja koji se povlačio ispred napada 1. bataljona iz Kajgane, a zatim je ostao na položaju u Kajgani;

— 3. bataljon je krenuo nešto kasnije, oko 9.00 časova, iz Imsovca u Klokočevac, a potom za Tomašicu, gdje je zauzeo položaj, zatvarajući put koji vodi iz s. Palešnik za Tomašicu. Bataljon je isturio potrebna osiguranja prema Palešniku i Zdenčaju;

— 4. bataljon je ostao u Imsovcima na uređenju položaja i izvođenju obuke. U toku dana je komesar 4. bataljona, Zvonko Jurec, održao politički sastanak sa cijelim bataljonom, po pitanju direktive koju je dao politički komesar 12. udarne divizije i politički komesar brigade Pero Kojadinović,

— štab brigade sa pomoćnim četama je, takođe, ostao u Imsovcima, dok je Operativni štab brigade bio u Tomašici, na položaju gdje su vođene borbe (Tomašica — Kajgana).

I 19. marta 1, 2. i 3. bataljon vodili su borbu sa neprijateljem (ustašama i Čerkezima) u rejonu Kajgane i Tomašice, i to:

— 1. bataljon je već u jutarnjim časovima u Kajgani prihvatio borbu sa neprijateljem koji je napadao iz Garešnice i kroz šumu između Zdenčaća i Palešnika, jačine oko 600—700 vojnika (ustaša i Čerkeza). Borba je trajala sve do 15.00 časova, kada je, uz sadejstvo sa 2.

bataljonom, neprijatelj odbijen u pravcu Garešnice. U toku borbe 1. bataljon se povukao sa položaja iz Kajgane u Tomašicu, ali je protivnapadom i u sadejstvu sa 2. bataljonom ponovo povratio svoj položaj i zaposjeo Kajganu;

— 2. bataljon, koji se nalazio u Kajgani, 19. marta u 04.30 časova izvršio je jak demonstrativni napad na Garešnicu. Napad je izvršen iz pravca Gajine. Prilikom napada izbačeno je na neprijateljsko uporište 175 mina iz teškog minobacača i 40 mina iz lakog minobacača, a sa jednom pješadijskom četom otvorena je žestoka vatra na neprijatelja u njegovom uporištu. Bataljon se poslije povukao u Sokolovac, a zatim krenuo iz Sokolovca da napadne sa boka neprijatelja koji je vodio borbu sa 1. bataljonom. Tom prilikom je neprijatelj odbačen iz Kajgane u pravcu Garešnice;

— 3. bataljon je bio na položajima u Tomašici. Neprijatelj je napao iz Palešnika i Zdenčaca sa namjerom da prodre u Tomašicu, ali je bio odbijen. Još tri puta je pokušavao da upadne u Tomašicu, ali je uvijek bio odbijen. Borba je trajala od jutra do podne. Za to vrijeme štab brigade, pomoćne jedinice i 4. bataljon nalazili su se u Imsovcima.⁹⁶

Poslije izvršenih zadataka i borbi na desnoj obali Ilove 18. i 19. marta, brigada se (osim 3. bataljona) u toku 20. i 21. marta nalazila u stalnim borbama na lijevoj obali Ilove, i to: 1. i 2. bataljon u Sokolovcu; 4. bataljon u Imsovcima; 3. bataljon u Tomašici (preko Ilove) na osiguranju, obezbjeđenju i izviđanju; Operativni dio štaba brigade i pomoćne jedinice u Imsovcima.

Bataljoni su za vrijeme borbenih „pauza“ održavali vodne i četne političke i vojničke sastanke i izdavali bataljonske i četne džepne novine. U 4. bataljonu je zamjenik komandanta brigade izvršio pregled oružja i opreme cijelog bataljona. Poslije toga održani su časovi iz ratne službe, te stražarske i patrolne službe i 14 političkih sastanaka.

Ishrana 1, 2. i 4. bataljona je bila na kazanima, a 3. bataljona po kućama u Tomašici. Moralno i zdravstveno stanje je bilo dobro.

⁹⁶ Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 2, d. 24; k. 888, f. 9, d. 6, 8 i 9.

Stanje opreme je bilo zadovoljavajuće, jer je svakoga dana stizalo nešto od nove opreme.

U prisustvu štaba brigade, 1, 2. i 4. bataljona i dvije čete 3. bataljona (došle su iz Tomašice) komandant 12. udarne divizije Đuro Dulić je, 21. marta u Sokolovcu, podijelio odlikovanja, medalje i ordene za hrabrost svim odlikovanim borcima i starješinama brigade. Poslije toga je izvršen defile jedinica brigade pred komandantom divizije.

Odmorni 4. bataljon je, sa prištapskim minobacačkim odeljenjem, smijenio u Tomašici 3. bataljon, koji je tu držao položaje nekoliko prethodnih dana. Bataljon je držao položaje u Tomašici (raniji položaji 3. bataljona), jugozapadni dio Tomašice, između bezimenog potoka i crkve, te sjeverozapadno od puta koji vodi iz Tomašice za Palešnik. Oko 06.00 časova 22. marta neprijatelj je, jačine 1.300 vojnika (domobrani, ustaše i Nijemci), napao na položaje 4. bataljona. Uslijed jakog pritiska i nadmoćnosti neprijatelja bataljon se morao povući prema Klokočevcima i Imsovcima, ali je oko 13.00 časova izvršio protivnapad na neprijatelja u Klokočevcima i odbacio ga.

Pošto je svoje položaje predao 4. bataljonu, 3. bataljon se povukao u sjeveroistočni dio Klokočevca. Za vrijeme neprijateljskog napada na položaje 4. bataljona, 3. bataljon je zaposjeo Tomašicu prema Palešniku, te položaje sjeverno od Klokočevca do klokočevskog mosta na Ilovi. Prilikom neprijateljskog napada jedinice bataljona su se povukle u Klokočevac — Imsovac . Treća četa, potpomognuta minobacačkim odeljenjem, napala je u 16.00 časova, bočno preko Ilove, neprijatelja u Tomašici i primorala neprijateljske jedinice da se povuku na polazne položaje, pa je 3. bataljon ponovo zaposjeo položaje u Tomašici.

Dok su 3. i 4. bataljon vodili borbu u Tomašici i Klokočevcu, 1. i 2. bataljon krenuli su iz Sokolovca na Ilovu, da bi udarili u bok neprijatelja koji je iz Garešnice napadao 3. i 4. bataljon. Borbu je 1. bataljon vodio takoreći cijeli dan i neprijatelj je protjeran prema Garešnici. Borba se uglavnom vodila na Ilovi, pošto je neprijatelj bio zaposjeo šumu na drugoj obali rijeke. Za to vrijeme 2. bataljon je imao zadatak da napadne neprijatelja u bok.

Borba je počela odmah ujutro, između kajganičkog i tomašičkog mosta na Ilovi. Zbog brisanog i nepokrivenog prostora bataljon nije uspio da zaposjedne istočnu obalu Ilove, već je zauzeo položaj iznad tomašičkog mlina, gdje je potisnuo neprijatelja iz šume sa zapadne strane rijeke. Drugi dio bataljona je izvršio pritisak na neprijatelja koji je zaposjeo rejon kajganičkog mlina. Tako su združenim snagama oko 17.00 časova potisnuli neprijatelja sa Ilove prema Garešnici, uz osjetne gubitke.

Poslije ove jednodnevne žestoke borbe neprijatelj je bio prinuđen na povlačenje u Garešnicu i Palešnik, uz gubitke, prema procjeni brigade, od oko 72 poginula i 108 ranjenih. I 4. brigada je imala toga dana osjetne gubitke — 26 poginulih, 34 ranjena i 8 zarobljenih boraca, a od oružja je izgubljeno 16 pušaka, 1 puškomitraljez, 2 šmajsera i 1 laki minobacač.

U borbi se naročito istakao 4. bataljon i njegova 1. četa. Ovaj bataljon je nanio neprijatelju najteže gubitke, ali je i sam Četvrti bataljon imao 26 poginulih boraca, a od toga samo njegova 1. četa 15.

Brigada je postigla značajan uspjeh u borbama kod Tomašice i Klokočevca nanijevši neprijatelju osjetne gubitke, ali je i ona imala dosta gubitaka, naročito 4. bataljon.

Poslije tog žestokog okršaja jedinice brigade su se od 23. marta našle u sljedećem rasporedu: štab brigade sa pomoćnim četama i 1. bataljonom u Imsovcima, 2. bataljon u Sokolovcu (1. četa na položajima, a ostale na odmoru — uređenje opreme i naoružanja), 3. bataljon u Tomašici, gdje je postavio potrebno osiguranje, te upućivao patrole u Klokočevac i Kajganu, i 4. bataljon u Klokočevcu, gdje je uređivao položaje, čistio oružje i vršio popunu municijom. Komandant brigade Nikola Dolinić i pomoćnik političkog komesara brigade Stanko Obradović održali su 22. marta sastanak sa štabom 4. bataljona o borbi i velikim gubicima.⁹⁷

U toku narednog dana 4. udarna brigada se uglavnom nalazila na istim položajima i nije bila u borbama, već je izvodila vojničke i političke, sportske i razne druge aktivnosti. Pored toga, vršila je osposobljavanje već ranije

⁹⁷ Arhiv VII, a. NOP, k. 888, f. 9, d. 11; Zbornik..., tom V, knj. 39, d. 85.

zauzetih položaja manjim saniranjem jedinica. Tako je 1. bataljon upućen iz Imsovaca na njegov raniji položaj u Sokolovac, gdje je minirao mostove na Ilovi. U 4. bataljonu je izvršena podjela darova borcima od strane omladinaca i omladinki iz okolnih sela. Politički komesar bataljona održao je sastanak sa bataljonom, na kojem se govorilo o razvitku NOB-e, prvoborcima NOV itd.⁹⁸

U toku 25. marta 3. bataljon je povučen u Imsovcu, a 4. bataljon u Imsovcu i Stražanac, gdje je dio snaga držao položaje, dok se ostalo, ljudstvo odmaralo (šišanje, brisanje, itd.).

BORBA U GAREŠNICI

Štab 12. udarne divizije je 25. marta izdao zapovijest da se napadne neprijateljsko uporište Garešnica, pa je štab 4. udarne brigade odmah to sproveo u djelo.⁹⁹

Napad na uporište Garešnicu, u kome su bili Nijemci, ustaše i domobrani 21. pukovnije 1. ustaško-domobranske divizije, izvršen je noću 26. marta u 00,35 časova. U napadu su učestvovala dva bataljona Cehoslovačke brigade i 3. bataljon 4. udarne brigade. Bataljoni Cehoslovačke brigade napadali su uporište Garešnicu pravcima: s. Čiglenica — ž. st. Garešnica i s. Hrastovarak — raskrsnica puta u Garešnici, dok je 3. bataljon napadao pravcem k. 133 — njive Gajine — vinogradi s. Garešnica.

Na obezbjeđenju napada (u zasjedi) od Zdenčaca — s. Pašjan nalazio se 1. bataljon 4. brigade, dok su 2. i 4. bataljon 4. brigade bili u brigadnoj rezervi (2. bataljon na položaju u Kajgani, a 4. bataljon u Tomašici).

Napad je trajao do 04.30 časova, kada se 3. bataljon morao povući iz Garešnice, jer je Cehoslovačka brigada obustavila dalji napad, pa je bataljon dobio bočnu vatru. Evo kako je tu borbu opisao ratni reporter u „Novinama, 12. udarne divizije“ broj 41:

„Prvi bataljon i treći III. brigade (Cehoslovačke) — kojima je pridodat i III bataljon IV. Udarne brigade — napadaju neprijateljsko uporište Garešnicu. Bataljoni se prebacuju preko Ilove i u najvećem redu zauzimaju položaje oiko brda na kojem se nalazi neprijatelj.

98 Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 1, d. 15 i 19.

99 Arhiv VII, a. NOP, k. 888, f. 9, d. 20.

Sve je spremno za napad. Između bataljona nalaze se dvije čete bataljona IV udarne brigade, dok se jedna četa nalazi u rezervi.

Mjesec je svojim sjajem osvetljavao borce, koji su čekali zapovijed za kretanje. Dolazi naredenje: „Tiho puzeći naprijed!” Desetina za desetinom, vod za vodom pužu-prebacuju se od zaklona do zaklona.

Četa s lijevog boka 1. bataljona uhvatila je vezu sa trećim. Potpuno su opkoljeni. Steže se obruč oko fašističkih slugu. Javlja se neprijateljski mitraljez... zatim drugi. Primjetili su nas. Naši odgovaraju žestokom vatrom. Nebom šaraju svjetleći metci. Puškomitraljesci obasipaju neprijateljske položaje premoćnom vatrom i osiguravaju prebacivanje drugova.

Sve je u pokretu. Svaki se drži svog pravca. Ide se samo naprijed. Desno krilo četa IV udarne brigade već je doprla do kuća, dok lijevo krilo frontalno ulazi u bašče. Vatra je strahovita.

Tad se prolomi zrakom: „Juriš, drugovi!” Kao jedan jurnu bataljoni naprijed. Treća četa 1. bataljona već je daleko odmakla u pravcu neprijateljskih bunkera. Pred svima trči mitraljezac Pribil Ljudevit i tuče iz svog brnca. Već je kod bunkera. Skače u njega. Iznutra se čuje kratki mitraljeski rafal. No zatim izlazi mitraljezac Pribil van s puškom u ruci — tumači drugovima koji su naišli — „Digao je pušku da opali, ali ja sam bio brži!”

Prva četa trećeg bataljona III brigade također ne zaostaje. Sve bliže i bliže privlači se četa bunkerima. Mitraljezac kod „maksu” Jelenčić Vencl neumorno tuče po fašistima... Prebacuje se još bliže. Pušta kratke rafale, tamo gdje se pojavi koja glava iz bunkera. „Vencl legni” opominje ga pomoćnik. „Neboj se, ne mogu oni mene pogoditi” odgovara hrabri mitraljezac i tuče neprijatelja, koji se već povlači iz bunkera.

U žestokom naletu, pod parolama: „Živio Tito, Živio omladinski tjedan!” zauzeti su jaki bunker, ako kojih leže mrtvi ustaše i gestapovci. Naši mitraljezi gađali su odlično. Mina za minom leti. Svaka od njih siju smrt i metež u redovima fašista, koji se zbijaju i zauzimaju položaj u kućama oko crkve.

Komandir Osoba na čelu svoje treće čete trećeg bataljona prati u stopu neprijatelja. Već su u blizini crkve. Iza kuća, pločova, bunara, preko bašča, svuda se ori poklik mladih udarnika, svuda siju smrt njihova ubojita oružja.

Neprijatelj se ogorčeno odupire, ali uzalud. Treći bataljon III. brigade prodire do crkve...

Približava se jutro. Neprijatelju stižu pojačanja i dobiva se zapovijed za povlačenje. Četa za četom napušta pod zaštitom jake mitraljeske i bacačke vatre mesta. Neprijatelj se nesmiye ni da pokaže iz kuća u koje se zbio. Vraćaju se naši borci na stare položaje preko cijelog niza lješina pobijenih fašističkih slugu, zadovoljni, što se broj tih skotova smanjio. Zora je svanula. Prelazi se Ilova, borci pjevaju"...

U ovoj borbi za Garešnicu 3. bataljon 4. udarne brigade imao je 17 poginulih i ranjenih. Među ranjenima je bio i komandant bataljona Martin Miroslavljević. Treba istaći da je artiljerijska priprema ovog napada bila vrlo snažna. Iz teškog minobacača 120 mm ispaljeno je 170 mina po neprijatelju. Neprijatelju su nanijeti veliki gubici: oko 78 poginulih i ranjenih vojnika, dok je 1 vojnik (Kozak), zarobljen.

Za vrijeme tog napada u zasjedi je 1. bataljon vodio borbu kod Zdenčaca — Pašnjan sve do 04.30 časova, kada se povukao u Sokolovac. Bataljon je imao 3 ranjena borca. Ostali bataljoni (2 i 4) nisu imali dodira sa neprijateljem. Iako uporište Garešnica nije palo, neprijatelju su nanijeti teški gubici, tako da je za dva dana napustio Garešnicu, u koju su ušle jedinice 4. udarne brigade. U međuvremenu je 3. bataljon u Sokolovcu primio zastavu kao najbolja jedinica u takmičenju. Izdate su jedne zidne novine, jedne džepne novine i održan politički čas o značaju 27. marta 1941. godine.

Za to vrijeme je 4. bataljon držao položaj u Klokočevcu i izvodio obuku iz ratne službe, nastave gađanja, a poslije podne održan je i politički čas o Krimskoj konferenciji. U toku 28. marta vratio se u Sokolovac, gdje je održan politički čas o značenju sporazuma Tito — Subašić

U toku 28. marta jedinice brigade su izvršile manja pomjeranja u dislokaciji svojih bataljona. Stab brigade sa pomoćnim četama i dalje je ostao u Imsovcima, 1. bataljon u Sokolovcu, 2. bataljon je iz Tomašice prebačen u Garešnicu, gdje se smjestio u jugoistočnom dijelu sela, 3. bataljon je ostao i dalje u Sokolovcu, odakle je upućivao patrole u pravcu Kajgana, izvodio vojnu obuku, održao politički čas i izdao nove džepne novine.

Brigada je u ovom rasporedu i na položajima na Ilovi ostala sve do 30. marta 1945. godine.

Brojno stanje brigade tada je iznosilo 989 rukovodilaca i boraca, a brojno stanje partijskih organizacija i socijalni i nacionalni sastav vidi se iz tabele 3.

U tom mjesecu je vojno-političku situaciju u brigadi karakterisalo sledeće stanje:

Poslije sastanka političkih rukovodilaca sa komesarom divizije pristupilo se objašnjavanju borbama, istim

redom kako je iznosio komesar divizije. Od samog sastanka bilo je mnogo koristi. Borcima je objašnjeno: 1) sastav nove vlade, 2) deklaracija vlade, 3) zaključci Krimске konferencije. Ne može se reći da su svi borci upoznati detaljno sa navedenim problemima, ali su im uglavnom razjašnjeni. Najviše su bili zainteresovani za kraljevsko namjesništvo, ali im je i to pravilno objašnjeno.

Komesar brigade je poslije toga angažovao kulturno-prosvjetni odsjek i popunio ga, održao s njima sastanak i dao im konkretne zadatke, a poslije sastanka borci su krenuli u čete da objašnjavaju jedinstvenu vladu, Krimsku konferenciju i deklaraciju vlade. Iako je brigada bila na položaju, a većinom i u borbi, ipak se radilo na vojno-političkom polju. Partijska organizacija je izašla u susret, tj. pomogla je političkim komesarima na objašnjavanju tih problema. Propagandni odsjek je radio pravilno i njega su borci u štabovima bataljona primali dobro.

Jedino je u 3. bataljonu bilo malo nepravilnih odnosa. Partija je preduzela sve da se to ispravi. Kurs političkih delegata je počeo i teme koje su dobijene od divizijskog komiteta prorađene su.

Politički komesari bataljona dali su sve od sebe da objasne gore navedene probleme, a to se vidjelo, jer u bataljonima nije bilo problema koji nije objašnjen.

Poslije sastanka je politički komesar brigade kontrolisao rad političkih komesara bataljona i davao im pomoć, a naročitu pažnju je posvetio propagandnom odjelu.

Odnos prema narodu je u svim selima bio pravilan. Borci nisu činili krađe i samovolje. Odnos prema pozadini u brigadi bio je pravilan.

Partijska organizacija je pomogla da se popravi odnos između pozadine i fronta. U Imsovcima su primljena u Partiju 104 nova borca.

Broj članova Partije vidi se iz tabele broj 3.

Tokom mjeseca poginula su 3, a ranjeno je 12 članova Partije. Novoprimitljenih u ovom mjesecu bilo je 18, a iz drugih jedinica i pozadine pridošlo je 20 članova.

Partijska organizacija, tj. partijski biro, održavala je sastanke redovito, a naročito radne sastanke. Teoretski sastanci bili su nešto redi i na njima se proučavalo po planu divizijskog komiteta. U svima bataljonima prouče-

no je: „0 Partiji“, „Tko može biti član Partije“, „0 kadrovima“, „Borimo se za čistoću i boljševizaciju Partije“, „Naoružati znanjem naše kadrove“ i druge teme. Pitanje kadrova u brigadi je riješeno — popunjena su sva prazna mjesta sa novim kadrovima. Partijski biro i su zadovoljavali, jedino su partijski biro i 2. bataljona bili nešto slabiji.

U ovom periodu nije bilo isključivanja iz Partije (samo je jedan drug kažnjen strogim partijskim ukorom). Pitanje kandidata postavljeno je šire, i u brigadi ih je bilo 28, od kojih su mnogi uskoro primljeni u Partiju.

Pred svakog člana Partije postavljeno je da nađe po jednog kandidata, a svi kandidati su zvan i na sastanke partijskih ćelija.

Skojevaca je u brigadi bilo 167. oni su u nekim bataljonima prisustvovali i partijskim sastancima, naročito teoretskim, sem u 1. bataljonu. Međutim, i njima je postavljen zadatak da redovito na svaki sastanak partijske ćelije pozovu i Skojevce.

U bataljonima su radili bataljonski komiteti SKOJ-a i redovito su se sastajali.

Sto se tiče kulturno-prosvjetnog rada u brigadi, može se reći da je bio briga svih rukovodilaca i boraca. Kulturno-prosvjetni odbori su stvoreni u svim četama i obuhvatali su 10—15 boraca u svakoj. Usmene novine održavane su u bataljonima redovito kada bataljoni nisu bili na položajima. Pjevački horovi u četama radili su stalno, a i sportska aktivnost je bila na visini, naročito u 2. bataljonu, koji se takmičio u raznim sportskim disciplinama. Mnoge kulturno-prosvjetne priredbe održavane su po selima gdje god se brigada nalazila.¹⁰¹

Uopšte vojno-politički i kulturno-prosvjetni rad, kao i sportska aktivnost, bili su na potrebnoj visini, a za sve što je 4. udarna brigada postigla veliku zaslugu su imali članovi KPJ i SKOJ-a.

OD DARUVARSKE RAVNICE DO PAPUKA

Naređenjem štaba 12. udarne divizije od 21. marta 1945. godine, 4. udarna brigada je napustila položaje na Ilovi i izvršila pokret u Daruvar.

¹⁰¹ Arhiv VII, a. NOP, k. 888, f. 5, d. 4; Zbornik..., tom IX, knj. 8, d. 9.

Bataljoni i ostale pomoćne jedinice su se smjestili, prenočili i do 1. aprila zadržali u Daruvaru i njegovoj blizini. Toga dana je odigrana nogometna utakmica između reprezentacija 6. i 10. korpusa NOVJ. Iz svakog bataljona ovoj utakmici je prisustvovala po jedna četa, te je i na taj način uvećan ovaj događaj. Toga dana je završen period „Natječimo se za oslobođenje Slavonije od 1. januara do 1. aprila 1945. godine“, u kojem su učestvovala sve jedinice 6. slavonskog korpusa NOVJ. Objavljeni su rezultati, a 4. udarna brigada je postigla sljedeće: ubijena su 4 neprijateljska oficira i izbačeno iz stroja 1200 vojnika; zarobljeno je 17, a zaplijenjena su 2 šarca, 1 šmajser, 4 puškomitraljeza, 4 teška mitraljeza, 3 laka mitraljeza, 4 laka bacača, 55 pušaka, 1 ručna bomba, 85.200 pušanih metaka, 1 pištolj, 2 konja; oštećena su 4 kamiona. Izdata su 54 broja džepnih novina i 105 zidnih novina. Održano je 618 sastanaka, 17 usmenih novina i 25 priredaba.

Posebno je istaknuta prateća četa 4. bataljona 4. udarne brigade, koja je pokazala marljivost oko izdavanja zidnih novina. U posljednje vrijeme ova četa je izdala tri broja zidnih novina, koje su ispunjene crtežima. Osim zidnih novina izdala je i dva broja džepnih novina.¹⁰² U tom rejonu brigada je štitila i partizanski aerodrom sa kojeg su avionima prevoženi ranjeni borci u Bari u Italiji.

Idući u susret predstojećim događajima 4. udarna brigada napušta Daruvar i prebacuje se u rejon Đulovac.

Boravak u Daruvaru svim borcima 4. udarne brigade ostao je u nezaboravnom sećanju. Omladina Daruvara darovala je brigadi divno izvezenu državnu zastavu. Predstavnica omladine Jelena Hajdina je pred postrojenom brigadom rekla da je to u znak zahvalnosti i priznanja za uspjehe koje je brigada postigla u borbama sa neprijateljem oko Daruvara. Njene riječi borci su burno pozdravili, a zatim je pozvan borac 2. čete 3. bataljona Tomljenović da primi zastavu. Priznanje da bude zastavonoša dobio je kao najbolji borac u brigadi. Ponosno je borac Tomljenović sa šarcem o ramenu uzeo zastavu od komesara brigade, a zatim se okrenu i postrojenoj brigadi rekao: „Drugovi, primam zastavu od omladine grada Daru-

102 Artiiv VII, a. NOP, k. 42, f. 1, d. 14—16.

vara i zaklinjem se da ću je nositi iz borbe u borbu, iz pobjede u pobjedu do konačne slobode."

Brigada je izvršila pokret vozom, 1. aprila u 23.00 časa, sa željezničke stanice u Daruvaru, za Đulovac. U duhu naredjenja štaba 12. divizije, štab brigade je izdao zapovijest bataljonima za izvršenje pokreta.¹⁰³

Noći 1/2. aprila brigada se prebacila vozom u rejon Đulovca, gdje se smjestila, i to: štab brigade sa pomoćnim jedinicama u s. Puklica (kilometar južno od Đulovca); 1. bataljon u s. G. Cjepidlaka; 2. bataljon u s. St. Krivaja; 3. bataljon u s. Krivaja, i 4. bataljon u s. Nova Krivaja. Jedinice brigade su stigle u pomenute rejone 2. aprila u 11.00 časova, izuzev 2. bataljona koji je stigao u 13.30 časova. Odmah su isturena potrebna osiguranja, a zatim se pristupilo ukopavanju i utvrđivanju položaja, čišćenju oružja, održavanju političkih i vojničkih časova, čitanju naredbi o odlikovanima i unaprijeđenima i odmoru. Drugi bataljon je uputio patrolu u pravcu Lisičina radi hvatanja veze sa 16. udarnom omladinskom brigadom „Joža Vlahović".

Brigada je u rejonu Đulovca ostala do 5. aprila navečer. U međuvremenu je brigada iz ovog rejona noću 3. aprila porušila most i prugu Podravska Slatina — Virovitica, kod Suhopolja, na 6 mjesta. Neprijatelj je u to vrijeme držao prugu i put Osijek — Virovitica — Zagreb, jer je vršio prebacivanje svojih snaga prema Zagrebu. Diverzija na pruzi izvršena je na sljedeći način:

Brigada je izvršila pokret iz Đulovca u s. Pčelić 3. aprila u 16.00 časova. Po stizanju u Pčelić 1. bataljon je sa diverzantima porušio željezničku prugu na 6 mjesta i most na pruzi u rejonu Dol. U toku ove akcije ubijena su 2 i ranjena 3 neprijateljska vojnika. Na obezbjeđenju su bili: 2. bataljon od pravca Podravske Slatine i 3. bataljon od Suhopolja i Virovitice, dok je 4. bataljon bio u brigadnoj rezervi u Pčeliću. U isto vrijeme Cehoslovačka brigada je napala njemačku kolonu na putu Banova Jaruga — Novska.

Po izvršenom zadatku brigada se vratila u širi rejon Đulovca.

¹⁰³ Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 1, d. 20; k. 42, i. 1, d. 14: štampa.

Iz Daruvarske ravnice krenule su 3. aprila, u 19.30 časova, jedinice 12. udarne divizije (4., 12. i Cehoslovačka brigada) preko Đulovca i Voćina do Slat. Drenovca, odakle su 9. aprila stigle na Jankovac (Papuk). Borci su osjećali da se nešto sprema i njihovo se očekivanje obistinilo kada je pročitana poruka 6. udarnog korpusa, kojom se najavljuje opšta ofanziva svih snaga JA. Oduševljenju nije bilo kraja.¹⁰⁴

Dugo očekivano potpuno oslobođenje Slavonije bilo je na pragu. U predstojećim borbama 6. korpus je imao složen i težak zadatak, s obzirom da je bio opkoljen sa svih strana. Trebalo se sastati sa jedinicama 3. armije na liniji Našice — Đakovo. Na tom putu 12. udarna divizija je dobila zadatak da napadne neprijatelja koji je zaposjeo Tromedu (k. 718) na prevoju puta Orahovica — Kutjevo i uporište u Vetovu. Kota Tromeda bila je posjednuta jakim snagama koje su obezbjeđivale dubinu njemačkog fronta koji se protezao na liniji: Našice — Đakovo — Slavonski Brod. Napad na Tromedu izvodila je 4. udarna brigada, a na Vetovo 12. proleterska udarna brigada, dok je Cehoslovačka brigada štitila napad južno od Vetova. Uporišta nisu od kraja likvidirana, jer se nije moglo čekati. Sve jedinice su hitno produžile marš na Dilj planinu radi izvršenja glavnog zadatka, spajanja sa jedinicama 3. armije. U takvoj situaciji i predstojećim zadacima jedinica, u sastavu 12. udarne divizije, dejstvovala je i 4. udarna brigada.

Iz šireg rejona s. Đulovca, 4. udarna brigada je izvršila pokret preko Voćina u širi rejon Caralija. U tom rejonu brigada se razmjestila, i to: 1. bataljon u s. Rijenci; 2. bataljon u s. Ceralije; 3. bataljon u s. Bokane; 4. bataljon u Bokane, a štab brigade i pomoćne jedinice u s. Macute. U ove rejone razmještaja i na položaje brigada je stigla 6. aprila ujutro. Odmah su upućene patrole u pravcu s. Lipovca (prema Podravskoj Slatini) i s. Cetkovca, dok je inženjerska četa brigade čistila minska polja zaostala od februarske ofanzive na slobodnoj teritoriji. Dio ostalih jedinica bio je na položajima, dok su se ostali

¹⁰⁴ Arhiv VII, a. NOP, k. 881, f. 6, d. 4; Ik. 887, f. 2, d. 24; Zbornik..., tom V, knj. 39, d. 85.

borci odmarali, čistili oružje i opremu. U međuvremenu je za komesara 3. bataljona postavljen Drago Hlavati.¹⁰⁵

Boravak brigade u ovim selima, koja su u toku rata nekoliko puta paljena, pljačkana i u kojima je nemilosrdno ubijano stanovništvo, a veliki broj sposobnih ljudi i omladine otišao u partizane, značio je melem na ranu. Narod je opet hranio svoje borce, a njegovi borci ga štitali od novih nasilja okupatora i domaćih izdajnika.

U toku 6. aprila nije bilo borbi. Međutim, već sutradan, 7. aprila, neprijatelj je jačim snagama iz Mikleuša napao 2. bataljon 4. udarne brigade u Čeralijama. Borba je počela ujutro i trajala je do 09.00 časova. Napad se razvijao u pravcu Mikleuš — Balinci — k. 215 (južno za 300 m) sjeverozapadni dio Čeralije. Jedna kolona je htjela da udari na lijevo krilo 2. bataljona preko k. 169, ali je bila osujećena. Neprijatelj je sačekao na bliskom odstojanju, a zatim je jakom vatrom i protivnapadom odbijen, te se morao povući uz velike gubitke. U protivnapadu su učestvovali i dijelovi 1. bataljona iz Rijena i 3. bataljona iz Bakona. Štab brigade je vrlo uspješno uskladio dejstva sva tri bataljona radi odbacivanja neprijatelja. U ovoj borbi naročito se istakao 2. bataljon.

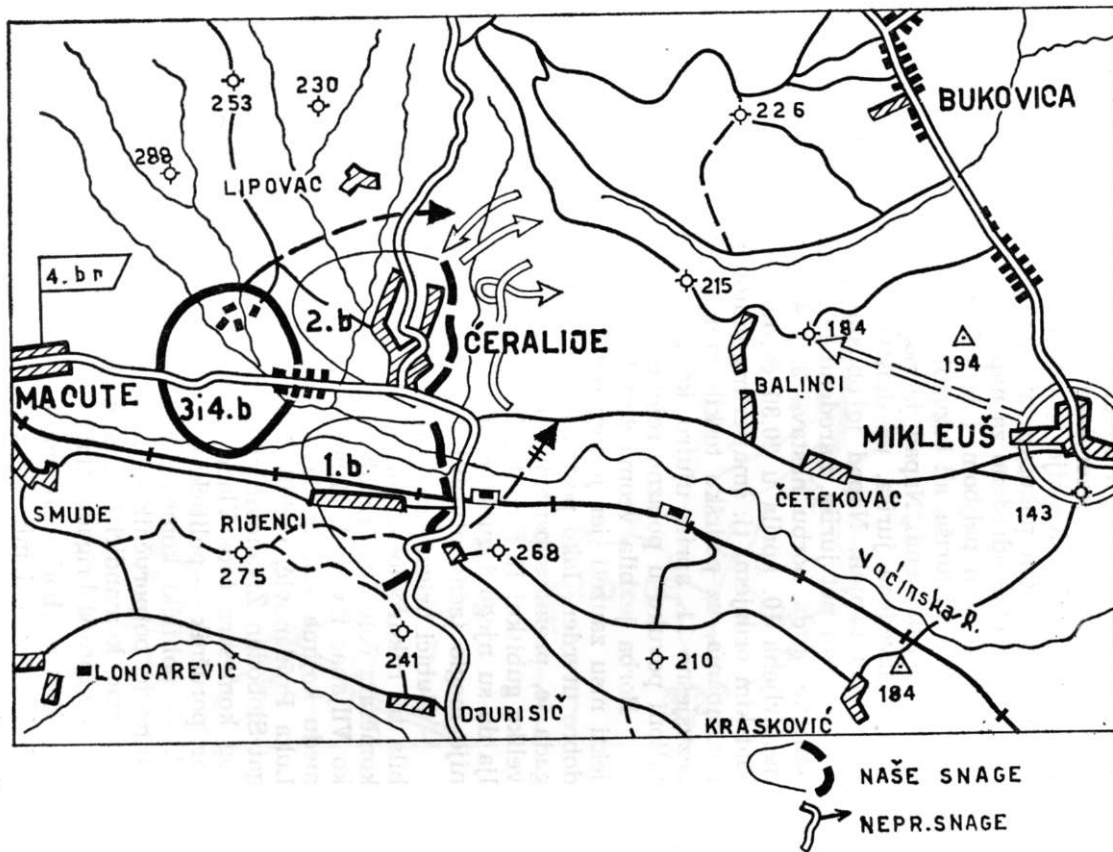
U cilju planiranog napada na Tromeđu (k. 718) i Kapovac (tt 702), brigada je izvršila marš (preko Jankovca) na Papuk. Na polazne položaje za napad stigla je 8. aprila navečer. Sa 3. i 4. bataljonom posjela je Čipelovac (k. 817), a 1. i 2. bataljonom Bazovu Glavu (k. 817). Zadatak brigade je bio da napadne i protjera neprijatelja sa položaja Kapovac (tt 702) i Tromeđa (k. 718) i presiječe komunikaciju Kutjevo — Orahovica. Neprijatelj (Nijemci) je bio solidno utvrđen u bunkerima od drveta i kamena, a ispred položaja je imao brisan prostor.¹⁰⁶

Prvi i 2. bataljon krenuli su u napad sa k. 772, u 22.00 časa 9. aprila na neprijatelja koji je bio utvrđen na položajima Kapovac i Tromeđa. Borbu su započeli 10. aprila u zoru i vodili je sa manjim prekidima sve do 13.00 časova. Treći bataljon je krenuo u napad na neprijatelja u rejonu tt 758 (Lipe). Vodio je borbu cijelog dana 10. aprila

¹⁰⁵ Arhiv VII, a. NOP, k. 88, k. 881, f. 6. d. 4; k. 887, f. 2, d. 24.

¹⁰⁶ Arhiv VII, a. NOP, k. 883-A, f. 2, d. 7 i 12.

BORBA 4. BR. KOD S. ČERALIJE 07. 04. 1945. God.

la, kada se u ranu zoru povukao u Pušinu. Za to vrijeme je 4. bataljon bio u rezervi na k. 817, ali je sa dvije čete podržavao borbu. Kasnije je uveden u borbu sa 3. bataljonom u drugom pokušaju zauzimanja Tromede.

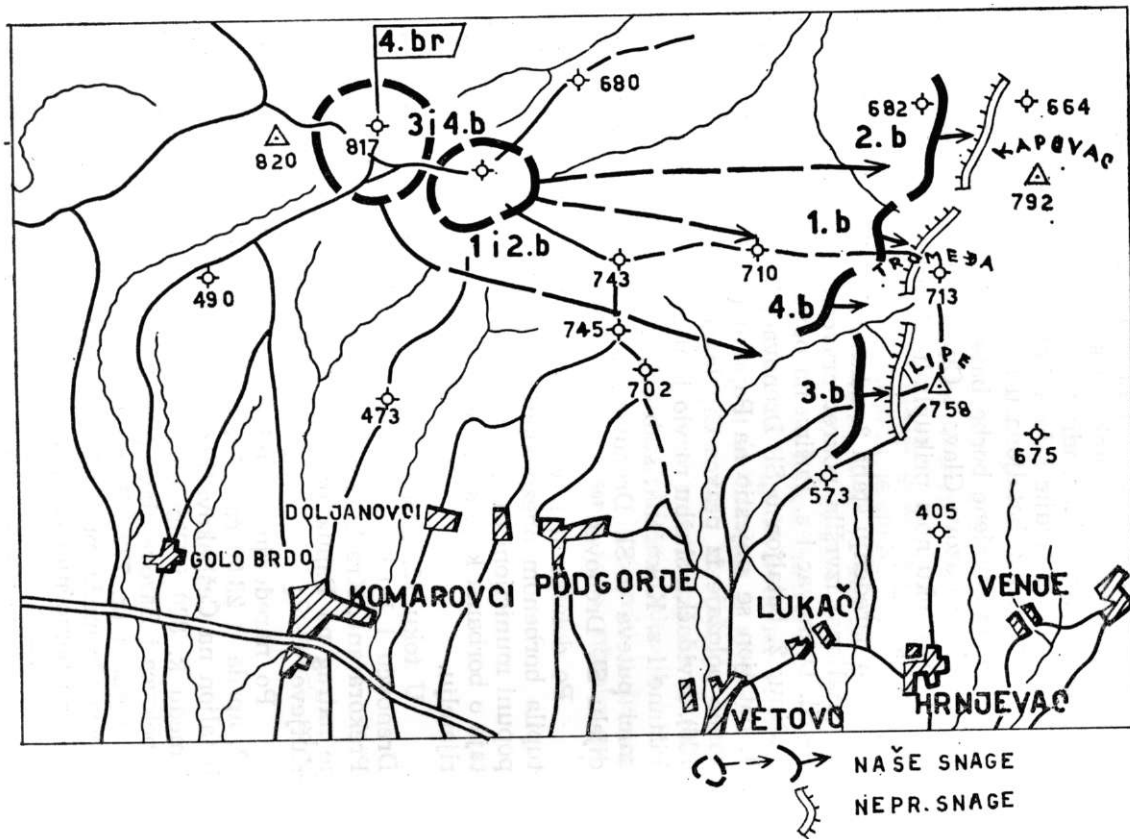
U vrijeme određeno za napad, počelo je dejstvo minobacača, brзом paljbom, i iz svih ostalih oružja. Zatim su izvršena tri juriša, ali bezuspješno, te je u 09.00 časova borba obustavljena. Napad je ponovljen u 11.00 časova, sa dva izvedena juriša, uz dejstvo minobacača, koji takođe nisu uspjeli. Napad je obustavljen u 13.00 časova. Poslije ovih pet juriša, naredeno je da se 1. i 2. bataljon smijene, a da borbu nastave 3. i 4. bataljon. Borba je nastavljena 10. aprila u 20.30 časova, sa tri juriša automatskim oružjem, tj. šmajserima (automatima), pištoljima i bombama, uz podršku teških minobacača, a završila se bezusješno 11. aprila ujutro, kada je naredeno da se bataljoni povuku u polazne rejone.

Borba je bila veoma žestoka, ali bez rezultata, Objekti nisu zauzeti, jer je neprijatelj bio veoma jak i vrlo dobro utvrđen. Iako postavljeni zadatak nije izvršen, brigada je, prema sopstvenoj procjeni, nanijela neprijatelju velike gubitke: 18 mrtvih i 35 ranjenih, ali se pretpostavlja da su njegovi gubici morali biti znatno veći, no, to se nije moglo tačno utvrditi.

Gubici brigade su iznosili 6 mrtvih, među kojima su bila tri rukovodioca: potporučnik — pomoćnik političkog komesara čete Jozo Livaković, zastavnik — delegat Branko Viljanac i vodnik Milan Vuković. Ranjenih je bilo 48, među kojima vodnik Savo Bulajić, zastavnik — delegat Luka Prodanović, vodnik Mato Sudić, zastavnik — delegat Slobodan Zivanović, potporučnik — pomoćnik političkog komesara čete Vlado Branković, vodnik Milan Starnar, poručnik — politički komesar čete Hjar Garić, poručnik — politički komesar čete Zvonko Belanović i Cedo Latinović, potporučnik — komandir inžinjerijske čete Đuro Šimac, komandiri četa Steva Kosijeri, Stevo Radović i član agitpropa brigade Zlatko Levačić.

Žestinu borbe potvrđuje i veliki utrošak municije: 15.000 puščane i mitraljeske, 2.200 šmajserke, 398 mina za teški minobacač, te 120 ručnih bombi. Neprijatelju je teško oštećen jedan teški minobacač.

NAPAD 4 BR NA OBJEKTE: KAPOVAC, TROMEĐA I LIPE
9 I 10. 04. 1945. God.

U ovoj borbi naročito su se istakli: komandir 3. čete 1. bataljona Milan Devetak, puškomitraljezac 2. čete 3. bataljona Paskuale Morandi, te borci 4. bataljona Spasoje Ćirić, Svetozar Grujić i Joža Debelac. U borbi su se istakli i borci 1. i 2. bataljona u cjelini.¹⁰⁷

Nakon završene borbe bataljoni su se povukli u polazne rejone Bazova Glava i Cipelovac (sem 3. bataljona), te su se u toku noći prikupljali, zbrinjavali ranjene i odmarali se.

Po naređenju štaba 2. udarne divizije brigada je (bez 4. bataljona) izvršila pokret pravcem Kolac — Jankovac — SI. Drenovac i s. Pušina na odmor, i to: 1. bataljon u Pušinu; 2. bataljon u SI. Drenovac; 3. bataljon u Pušinu; 4. bataljon se smjestio na Papuku (tt 820), gdje je obrazovao položaje iz pravca Cipelovac i Viljevačka Kosa (k. 786). Izviđačku službu razvio je u pravcu Tromeđe, s. Gor. Pištane i s. Kokočana; štab brigade se smjestio na raskrsnici puteva u SI. Drenovcu, a pomoćne čete u južnom dijelu SI. Drenovca.¹⁰⁸

Po dolasku u novoodređene rejone brigada je pristupila borbenom obezbjeđenju, čišćenju i opraveci oružja, popuni municijom i kadrom, a štabovi su podnosili izvještaje o borbama koje su vođene na položajima prema neprijatelju.

U toku 12. aprila brigada je bila na odmoru u SI. Drenovcu i Pušini. Jače patrole su upućivane u pravcu Prekoračana, Kraskovića i Humljana. Jedna četa upućena je natrag na Papuk (k. 820), da ispita put Orahovica — Kutjevo.

Po naređenju 12. udarne divizije cijela brigada je 12. aprila u 23.00 časa izvršila pokret za Papuk, i to: 1. bataljon na Češljakovački vis (k. 820); 2. bataljon na bilo između k. 820 i Cipelovca; 3. bataljon u rejonu između Cipelovca i Bazove glave (na „Kolcu“); 4. bataljon na Bazovu glavu (k. 772). Bataljon se osigurao sa pravca Klokočice, Tromeđa, puta od Vetova i od Radlovca; štab brigade sa pomoćnim četama na k. 820, kod 1. bataljona.

107 Arhiv VII, a. NOP, k. 887, f. 2, d. 21.

108 ISto; k. 887, f. 2, id. 24.

Cijela brigada se razmjestila u novi rejon razmeštaja 13. aprila do 05.00 časova. Tu su se utvrdili i isturili potrebna osiguranja i patrole u pravcu neprijatelja koji je još uvijek držao položaje na Tromeđi i Kapovcu.¹⁰⁹

Zatim je, istog dana navečer, uslijedio novi pokret brigade za Kaptol, odakle je izvršen demonstrativni napad na neprijateljsko uporište Vetovo.

Napad je otpočeo 14. aprila u 21.00 čas, puščanom i artiljerijskom vatrom. Bataljonu je dodijeljen jedan ruski teški minobacač sa 20 mina, koje je ispalio prilikom fingiranja. Pored njih, bataljon je utrošio i 30 mina iz svog minobacača, tako da je lažni napad imao dosta efekta.

Štab brigade nije znao da brigada neće ići sa divizijom na planinu Dilj, u susret jedinicama 3. armije. Još prije polaska sa Papuka za Kaptol, štab 12. divizije je naredio da brigada pređe na tovarni transport i da se rastereti kola i ostalog nepotrebnog prtljaga, bolesnih i nepokretnih boraca (oni su upućeni u Komandu požeškog vojnog područja), a da se borci snabdiju sa tri obroka suve hrane.

109 Arhiv VII, a. NOP, k. 883-A, f. 2, d. 7 i 12.